

Roma népesség
Magyarország
északkeleti határtérségében

Szerkesztette:
Szilágyi Ferenc
Pénzes János

Partium Kiadó, 2016

Szerkesztők:

Szilágyi Ferenc

Pénzes János

Szerzők:

Braun László, Csernicskó István, Jász Erzsébet, Kozma Gábor, Molnár József,
Pálóczi Ágnes, Pásztor István Zoltán, Pénzes János, Süli-Zakar István, Szilágyi Ferenc

Szakmai lektor: Forray R. Katalin, Molnár Ernő, Tátrai Patrik

Tördelőszerkesztő: Horváth István

©Szerzők, 2016

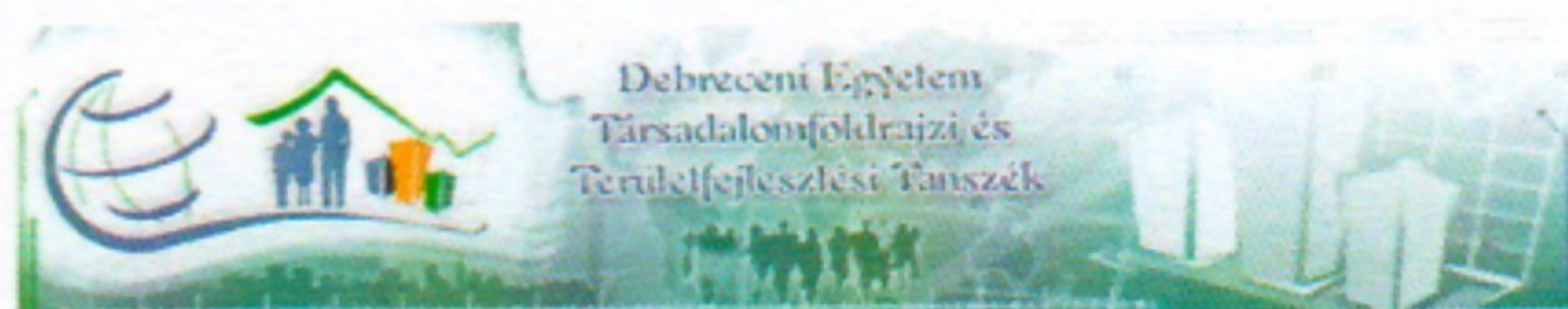
Kiadja a Partium Kiadó (Nagyvárad).

A kötet a Debreceni Egyetem Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszéke és a Partiumi Területi Kutatások Intézete (Partiumi Keresztény Egyetem) „Roma lakosság a magyar-román határvidéken” nevet viselő kutatási programjának eredményeit tartalmazza.

A kutatási programot és a kötet megjelenését az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatta.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Partiumi Területi
Kutatások Intézete

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SZILÁGYI, FERENC

Roma népesség Magyarország északkeleti határtérségében / ed.:

dr. Szilágyi Ferenc. - Oradea : Partium, 2016

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8156-74-3

323.1(=214.58)(439)

TARTALOM

Bevezetés / 7

Pénzes János:

A cigányság területi-települési viszonyai

Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben /9

Szilágyi Ferenc:

Roma népesség a partiumi határmegyékben (Bihar, Szatmár)/ 49

Molnár József – Cserniczkó István – Braun László:

Cigányok Kárpátalján /91

Pálóczi Ágnes – Kozma Gábor:

A roma lakosság a foglalkoztatás- és szociálpolitika tükrében /109

Jász Erzsébet:

A cigányság helyzete az oktatásban /127

Pásztor István Zoltán:

A romák civil és politikai részvétele a településeken /147

Süli-Zakar István:

A cigányság társadalmi-gazdasági integrációjának belső és külső akadályai /183

Konklúzió /249

CIGÁNYOK KÁRPÁTALJÁN

Molnár József, Csernicskó István, Braun László

A kárpátaljai cigányság száma és elhelyezkedése

A legutóbbi, 2001-es összkrajnai népszámlálás megerősítette, hogy Kárpátalja népességének egyik alapvető vonása a soknemzetiségűség. A megyében az említett népszámlálás alkalmával összesen több mint 100 nemzetiség képviselőit vették számba (Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003c). Ám közülük csak öt aránya haladta meg az össznépességen belül az 1%-ot. A roma közösség – a census alapján –, a teljes népességen belüli 1,1%-os arányával, az ukránok, a magyarok, a románok és az oroszok mögött az ötödik legszámosabb kárpátaljai nemzetiségnek bizonyult.

A cigányok száma Kárpátalján 2001-re az előző, 1989-es népszámláláshoz képest majdnem kettőezerrel nőtt, és elérte a 14 ezret. A 13 évre jutó 15,4%-os gyarapodás nem tükrözi maradéktalanul a természetes szaporulatuk ütemét. A lélekszámuk ugyanazt a bizonytalanságot tartalmazza, amit a magyarországi népszámlálások cigányságra vonatkozó eredményei: az önbevalláson alapuló felmérések alkalmával a romák egy jelentős része más nemzetiségűnek mondja magát. Így, a cigányság egy része már a korábbi népszámlálások alkalmával is a magyart nevezte meg nemzetiségéként. Ezek aránya a magyarországi kedvezménytörvény hatására 2001-ben valószínűleg emelkedett. Ennek tulajdonítható, például, a magyarság gyarapodása Munkácson, ahol ezzel párhuzamosan a cigányok száma az összeírás alapján csökkent, miközben közismert a magas természetes szaporulat a körükben. De, természetesen, nincs sem alapunk, sem szándékunk kétségbe vonni senkinek a nemzeti identitás megválasztásához való jogát.

A fentiekkel összecsengő megállapításra jutott egy Kárpátalján közvetlenül az 1989-es népszámlálás után a statisztikai hivatal által végzett átfogó felmérés: ez 20 ezer cigány származású lakost talált a megyében, ugyanakkor a népszámlálás csupán 12,1 ezret írt össze (Jemec, Gyacsenko, 1993).

A cigányok számának (viszonylag) pontos(abb) meghatározását az is megnehezíti, hogy a romák egy részének semmilyen személyi okmánya (születési anyakönyvi kivonat, személyigazolvány) sincs. Erre roma érdekvédők (Horvat, 2016) és az emberi jogok biztosa (Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatás Sajtóközpontja, 2016) is felhívták a figyelmet a sajtóban, kiemelve, hogy a személyes okmányok hiánya nem csupán a cigányok számának meghatározása terén okoz nehézségeket, hanem emberi jogi szempontból is probléma. Az ukrán kormányzat arról számolt be 2015 szeptemberében az Európa Tanácsnak benyújtott jelentésében, hogy egy állami akció keretében a Belügyminisztérium illetékes szervei 2014 januárjától több ezer roma számára állítottak ki személyi igazolványt, ami a kormányzat reményei szerint elősegíti társadalmi integrációjukat, bevonásukat az oktatásba, valamint megkönnyíti számukra a munkavállalást és a szociális segélyekhez való hozzáférést (Third

periodical report presented to the Secretary General of the Council of Europe in accordance with Article 15 of the Charter, 2015).

Miközben Kárpátalja népességének többsége 2001-ben falvakban élt (63,3%), a cigányság valamivel több mint a fele (51%) városlakó volt. Meglepő, hogy 1989 és 2001 között a közismerten magas szaporulatú roma népesség száma a városokban csökkent, míg a falvakban a magas szaporulattal sem indokolható mértékben – 49,7%-kal – nőtt. Valószínűleg, a nyilvántartásba vételük körüli bizonytalanság magyarázhatja a jelenséget.

A települési bontású nemzetiségi népszámlálási adatokat Ukrajnában (régii szovjet beidegződést követve), sajnos, nem tették közbe, így ilyen adatokkal a kárpátaljai cigányságról sem rendelkezünk. A részletes anyanyelvi adatok a nyelvtörvény 2012-es elfogadása után elérhetővé váltak ugyan (database.ukrcensus.gov.ua, 2016), ám, tekintve, hogy a romák körében túlsúlyban vannak a nem cigány anyanyelvűek, azok a vizsgált közösség eloszlásáról kevés információt adnak.

A 2001-es ukrainai népszámlálás felmérte a népesség anyanyelvi összetételét, továbbá rákérdezett az egyéb beszélt nyelvekre is. A cigányság anyanyelvi összetétele sokszínű: csak a 20,5%-uk anyanyelve volt a cigány nyelv valamelyik változata; majdnem ennyien (16,7%) az ukránt, 62,4%-uk pedig a magyart használta leginkább.

Az 1989-es és 2001-es népszámlálások között az anyanyelvként a cigány nyelv valamelyik változatát használó romák aránya nem változott, a magyar nyelvűeké viszont 3,3%-kal csökkent. Nem úgy a lélekszámuk: az 8 ezerről 8,7 ezerre emelkedett. Az arányuk csökkenésének okát abban látjuk, hogy a magyar nyelvű cigányság 2001-ben a korábbinál nagyobb részben vallotta magát magyar nemzetiségűnek. Az ukrán presztízsnnyelvvé válása vonhatta maga után az ilyen anyanyelvű romák arányának a 4,4%-os növekedését.

A kárpátaljai cigányok anyanyelvi összetételében jelentős területi különbségek mutatkoztak. Beregszász és Munkács, továbbá a Beregszászi, a Munkácsi és az Ungvári járások roma népességének a zöme magyar anyanyelvű volt. Az ungvári romák, valamint az Ökörmezői és a Rahói járások cigánysága többségében a saját nyelvét használta. A többi járásban a romák nagyobbik hányada ukrán anyanyelvűként lett regisztrálva. Egyedül a Nagyszőlősi járásban mutatott ki a népszámlálás jelentős arányban mind cigány, mind magyar, mind ukrán anyanyelvű cigány népességet.

A 2001-es népszámlálás az anyanyelven kívül beszélt egyéb nyelvekre is rákérdezett. Az egyéb beszélt nyelvek két fő csoportját az itt élő nemzetek nyelvei, illetve a világnyelvek alkotják. A census eredményei alapján a vidék nemzetiségei, így a cigányok is, jóval nagyobb arányban beszélték egymás nyelvét, mint a világnyelveket. Ez egyrészt a megye soknemzetiségű jellegéből adódik, másrészt az idegen nyelvek oktatásának alacsony általános színvonalával is összefügg.

A cigányok körében második nyelvként a legtöbben az ukránt nevezték meg: a nem ukrán anyanyelvűek 39,5%-a, 4606 fő beszélt az államnyelvet. Jelentős volt az

orosz és a magyar nyelv elterjedtsége is a más anyanyelvű romák között. Oroszul 2001-ben közülük 1634-en (11,7%), magyarul 1157-en (22,0%) beszéltek anyanyelvük mellett. A nem cigány anyanyelvű romák körében meglepően alacsony volt a cigány nyelvek ismerete; csupán 83 ember (0,7%) nyilatkozta ezt. Nem meglepő viszont, hogy a túlnyomórészt alacsony iskolázottságú közösség világnyelvismerete gyakorlatilag nulla volt: angolul és franciául közülük senki nem beszélt, németül 1 fő. A romák 56,6%-a (7927 fő) nem beszélt az anyanyelvén kívül egyéb nyelvet. Ennél csak az ukránok megfelelő mutatója volt magasabb (68,8%).

A 2012-ben elfogadott új nyelvtörvény (Ukrajna törvénye „Az állami nyelvpolitika alapjairól”, 2012–2015) 7. cikkely 2. pontja felsorolja azt a 18 nyelvet, amelyek regionális vagy kisebbségi nyelv státusszal rendelkeznek Ukrajnában. A listában szerepel a cigány/roma nyelv is. A népszámlálás adataiból az viszont nem derül ki, hogy a census során rögzített „cigány nyelv”-et anyanyelvként megnevezők konkrétan a számos, egymástól jelentős mértékben különböző (Pálmáiné, 2014; Szalai, 2014) cigány nyelv(változat) közül melyiket tekintik sajátjuknak. A nyelvtörvény arról is rendelkezik, hogy azoknak a közigazgatási egységeknek (megye, járás, település) a területén, ahol egy regionális vagy kisebbségi nyelv anyanyelvi beszélőinek aránya a hivatalos census adatai szerint eléri a 10%-ot, annak beszélői számos nyelvi joggal élhetnek. Kötelező például ezen a nyelven feltüntetni a település határában a helység nevét, az önkormányzati hivatalokban biztosítani kell ezen a nyelven a szóbeli és írásbeli ügyintézés lehetőségét stb. Kárpátalján a 2001-es népszámlálás két olyan települést talált, ahol a magukat cigány anyanyelvűnek vallók aránya elérte a 10%-os küszöböt: az ungvári járási Szerednyén és a munkácsi járási Dombok községben. Előbbi településen 13,5%-ot, utóbbin 11,4%-ot tettek ki a cigány anyanyelvűek (database.ukrcensus.gov.ua, 2016).

Elemzésünket a cigányság nem és kor szerinti összetételének bemutatásával folytatjuk.

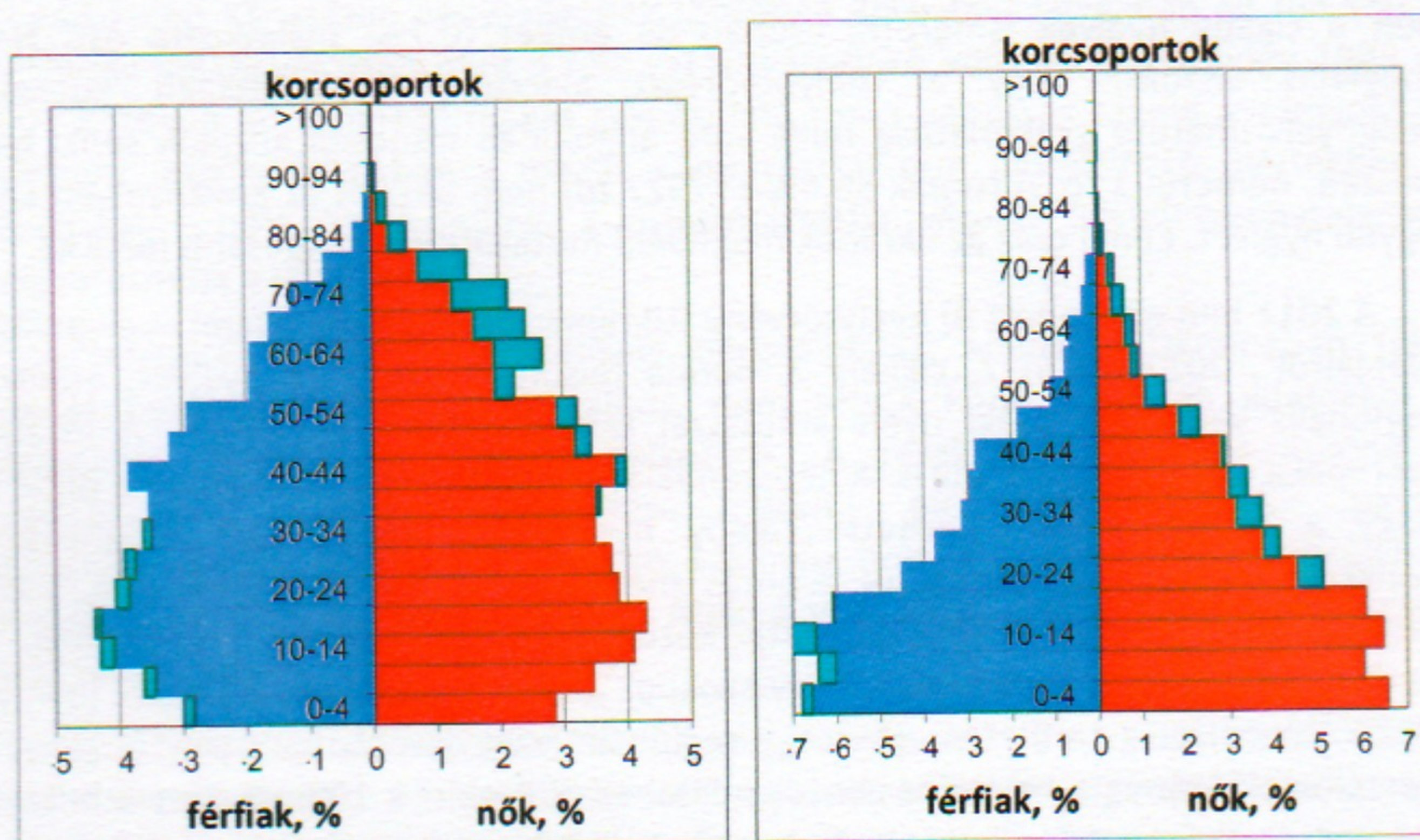
2001-ben a férfiak Kárpátalja lakosságának a 48,2%-át alkották, vagyis 1000 férfira 1077 nő jutott (Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003a). A megyei átlagnál kisebb volt a nőtöbbség a cigányok esetében, körükben az arány 1047 nő/1000 férfi volt. A kiegyenlítettebb nemi arány a magasabb születési rátával, és a jelentős nőtöbbségű idősebb korosztályok kisebb arányával függ össze.

A kárpátaljai cigányság korösszetételét a korfa segítségével jellemezzük, összevetve azt a megye összlakosságáéval. A 2001-es korfák az alábbi jellegzetességeket mutatják:

- A cigányok korfája a szakirodalom által jól ismert piramidális alakú volt, amely a magas születésszámú népcsoportokat jellemzi (1. ábra, jobb oldal). A korfa egyenes alapja azonban a születésszám mérséklődését tükrözi a rendszerváltás után a romák körében is.
- A romák időskori nőtöbblete az összlakosságénál előbb, már 20 éves kor fölött jelentkezett, viszont a nyugdíjas korosztályokban kevésbé adódott markánsnak.
- A fiatal korosztályokban mindkét korfa némi férfitöbbséget jelez, tehát a romák körében is érvényesül a kisfiúk enyhe túlsúlya születéskor.

1. ábra. Kárpátalja összlakosságának (bal oldalon) és cigány népességének (jobb oldalon) ötéves bontású korfája (2001). Az adott nem többletét eltérő színezés jelzi (Ukrajna Statisztikai Állami Bizottsága, 2004)

A népszámlálás cigányság számára vonatkozó adatainak a fentiekben már érintett bizonytalansága, valamint a települési bontású adatok hozzáférhetetlensége ösztönzött arra, hogy megpróbáljunk becslést készíteni a romák települési lélekszámára. A becslés alapjául a cigány tanulók 2008/09-es tanévre vonatkozó (esetenként későbbi) iskolánkénti osztályonkénti számadatai (Kárpátaljai Megyei Adminisztráció Oktatási és Tudományos Főosztálya, 2008–2016), továbbá települési felmérések, illetve vonatkozó publikációk szolgáltak (Braun, Csernicskó, Molnár, 2010).

Figyelembe véve, hogy a beiskolázottság a romák körében az 1–9. osztályos korosztályokban a legtelteljeskörűbb, elemzéseinkhez ezeknek a korcsoportoknak a létszámát használtuk. Oktatási szakemberekkel, iskolaigazgatókkal konzultálva azt találtuk, hogy az adott korosztályok beiskolázottsági aránya a kárpátaljai cigányok között átlagosan 90% körüli, bár, ettől jelentős eltérések is jelentkeznek, például, Királyházán a 20%-ot sem éri el.

A számításokhoz felhasználtuk a kárpátaljai falusi és városi cigány népesség 2001-es népszámláláskor rögzített korösszetételi adatait. A népszámlálási adatok alkalmazhatóságát alátámasztja, hogy a 2008/09-es tanévben az 1–9. osztályokba zömmel az 1994–2002-es időszakban születettek voltak beiskolázva, azaz csupán a 2002-es évben születettek száma nem szerepel az összeírásban.

A fenti módszer alkalmazhatósága a 2005–2007 előtti időszakra korlátozódik, ugyanis ekkor – jelentős mértékben valószínűleg az akkori ukrán kormány gyerekvállalást ösztönző intézkedései eredményeként – a születési mutatók a kárpátaljai cigányság körében megugrottak, becsléseink szerint közel megkétszereződtek.

A számítások megbízhatóságának az ellenőrzésére az általa szolgáltatott eredményeket összevetettük azon települések adataival, amelyekről rendelkezünk más forrásból származó, viszonylag megbízható információkkal a cigány népesség számára vonatkozóan. 21 kárpátaljai település más forrásokból származó adatait összevetve az általunk számítottakkal, az abszolút eltérések átlagos értéke 54 főnek, az átlagos relatív eltérés értéke 20%-nak adódott.

A cigányok 2001-re becsült települési lélekszámából kiindulva határoztuk meg a megfelelő 2016-os értékeket. Ehhez felhasználtuk a roma gyerekek iskolai lélekszámának későbbi adatait (a Kárpátaljai Megyei Adminisztráció Oktatási és Tudományos Főosztályának köszönhetően ezek a 2010-es, 2013-as, 2014-es, 2015-ös évekre voltak hozzáférhetőek), a helyi önkormányzatok születési és halálozási mutatóit, publikációk vonatkozó anyagait, helyi adatközlők közléseit.

Tekintettel a számításainkban rejlő hibalehetőségekre, ha valamelyik település roma népességére vonatkozóan egyéb forrásból megbízható adat állt rendelkezésünkre, azt fogadtuk el.

Becsléseink alapján Kárpátalja cigány népessége 2001-ben a népszámlálás által összeírt több mint kétszeresének, közel 32 ezernek adódott, ami az össznépesség 2,5%-át tette ki (1. táblázat). Összevetve becsléseink és a 2001-es népszámlálás közigazgatási egységenkénti adatait, csupán Beregszász város és a Szolyvai járás esetében találtunk jó egyezést.

A 2001-es népszámlálás óta eltelt közel másfél évtized jelentős változásokat hozott a megye roma közösségeinek a lélekszámában. Az ezredforduló körül jellemző 27%-re becsült születési ráta – jelentős mértékben valószínűleg az ukrán kormány gyerekvállalást ösztönző intézkedései eredményeként – tíz éven belül közel megkétszereződött, elérve az 50%-ot. Eközben a cigányság halálozási rátája jelentősen nem tért el az össznépesség 13%-os mutatójától, mivel a rossz életkörülményekből adódó alacsonyabb várható élettartam hatását kompenzálta a fiatalabb korszerkezeté. Információ hiányában viszont szinte egyáltalán nem tudtuk figyelembe venni a migrációs folyamatok hatását a roma közösségek lélekszámának alakulására.

A jelzett mutatók, valamint a tanulói létszámok és egyéb források alapján végzett számításaink eredményeként a kárpátaljai cigányság 2016-os lélekszámát közel 47 ezerre becsültük. A közigazgatási egységek közül a legnépesebb, több mint 9 ezer fős cigány közösség a Nagyszőlősi járásban él. Arányaiban a legtöbben a Perecsenyi járásban (11,7%), Csap és Beregszász városában (9,2 és 8,9%), valamint a Beregszászi (8,2%), az Ungvári (7,8%) és a Nagyszőlősi járásokban (7,6%) vannak. Kevesebb mint 1% viszont a romák aránya a Técsői, a Huszti, az Ökörmezői és a Volóci járásokban (1. táblázat). Összességében tehát, a kárpátaljai cigányság zöme a megye nyugati részén él.

1. táblázat. A cigány népesség száma, illetve aránya Kárpátalja közigazgatási egységeiben a 2001-es népszámlálás, valamint Jemec és Gyacszenko 1989-re, továbbá a szerzők 2001-re és 2016-ra vonatkozó felmérései alapján („–” – adathiány) (Jemec, Gyacszenko, 1993; Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003c; www.uz.ukrstat.gov.ua, 2016)

Közigazgatási egység	A népesség száma, 2001	A cigányok					
		száma, 2001-es népszámlálás	száma 1989-ben, felmérés	száma 2001-ben, felmérés	aránya 2001-ben, felmérés	száma 2016-ban, felmérés	aránya 2016-ban, felmérés
Beregszász v.	26 554	1695	–*	1695	6,4	2100	8,9
Csap város	8870	–*	–*	600	6,8	820	9,2
Huszt város	31 864	122	–*	620	1,9	910	2,9
Munkács város	81 637	1130	1577	3150	3,9	4300	5,0
Ungvár város	115 568	1705	1751	2150	1,9	3250	2,9
Beregszászi j.	54 062	2211	3060*	3115	5,8	4199	8,2
Hushti járás	96 960	1	387*	550	0,6	730	0,8
Ilosvai járás	100 905	167	1791	1920	1,9	2660	2,7
Munkácsi járás	101 443	1314	1367	2751	2,7	4190	4,1
Nagybereznai j.	28 211	452	581	630	2,2	1020	3,8
Nagyszőlősi j.	117 957	920	5369	5746	4,9	9150	7,6
Ökörmezői j.	49 890	118	161	200	0,4	360	0,8
Perecsenyi j.	32 026	138	400	2500	7,8	3770	11,7
Rahói járás	90 945	163	606	1070	1,2	1480	1,6
Szolyvai járás	54 869	800	655	920	1,7	1610	3,0
Técsői járás	171 850	45	94	280	0,2	430	0,2
Ungvári járás	65 529	3022*	3155*	3924	6,0	5540	7,8
Volóci járás	25 474	1	50	150	0,6	200	0,8
Összesen	1 254 614	14 004	20 004	31 971	2,5	46 719	3,7

* Beregszász és Huszt 1989-ben, valamint Csap 2001-ben még nem voltak megyei alárendeltségű városok, így a csillaggal jelölt adataik a megfelelő járásokon belül (Csap adatai az Ungvárián belül) szerepelnek.

Röviden tekintsük át a kárpátaljai cigányság települési eloszlását!

Vizsgálataink alapján a romák száma a XXI. század elején Kárpátalja 122 településén haladja meg a tízet. A legnagyobb, több mint 4 ezer fős közösség Munkácson él (1. melléklet). Őket az ungvári és a királyházi (Nagyszőlősi járás) cigányság követi 3 ezret meghaladó lélekszámával. Kétezernél több cigány él a Perecsenyi járási Poroskőn, Beregszászon, továbbá a Nagyszőlősi járási Szőlősvégárdón is.

Bár, amint arra fentebb már utaltunk, a romák Kárpátalján, Ukrajna többi megyéjéhez és a régió más országaihoz hasonlóan szóróként élnek, becsléseink

szerint arányuk a megye három településén meghaladta az 50%-ot. Ezek ezer fő alatti népességű kis községek: Szombati az Ilosvai (80%), Dombok (75%) a Munkácsi és Szvaljavka (50%) a Perecsenyi járásban. Rajtuk kívül további 23 település cigány közössége éri el az összlakosság 20%-át, amelyek zömmel a megye síkvidékén fekszenek. Közülük 12 magyar többségű, 10 az Ungvári járásban található.

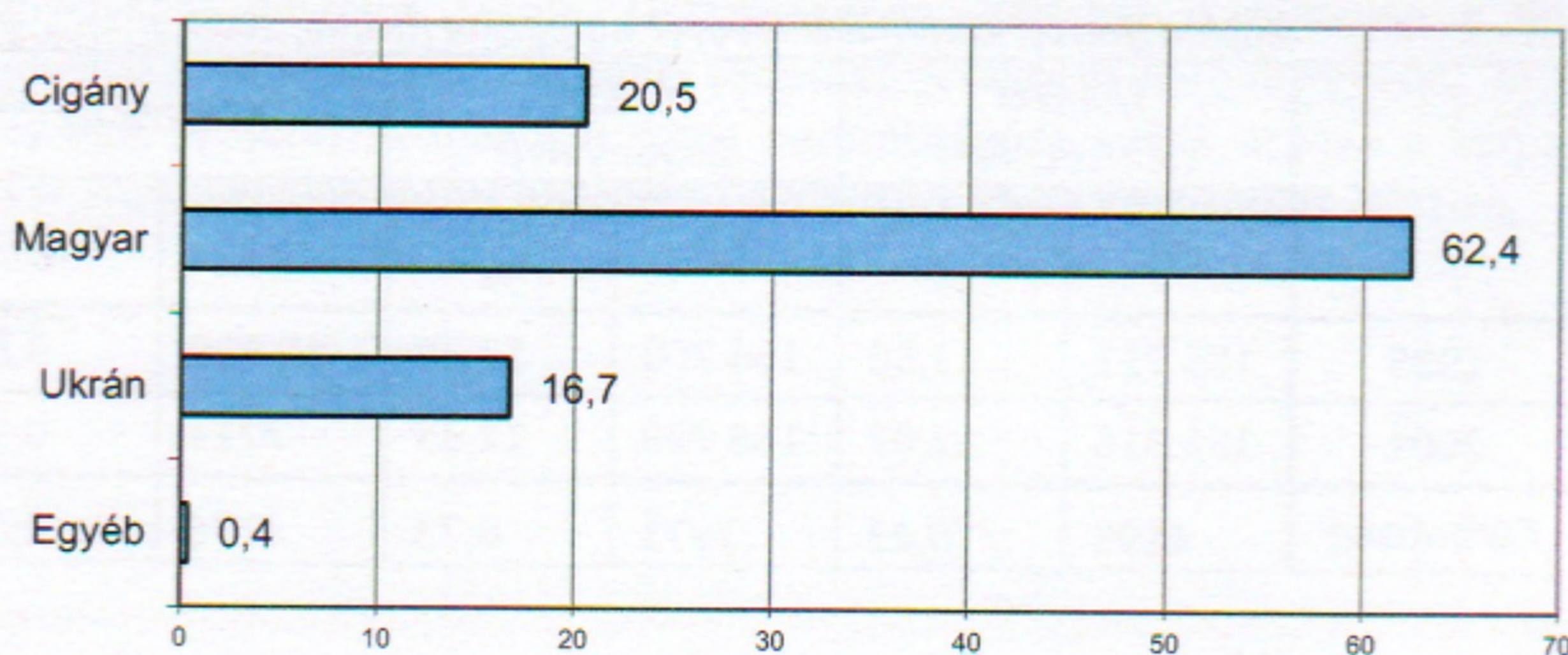
Az általunk becsült cigány népesség 48%-a, 22 270 fő városokban és városi típusú településeken él, ami jó egyezést mutat a 2001-es népszámlálás 51%-os vonatkozó értékével. A romák 82%-a lakik olyan településen, ahol számuk meghaladja a 300 főt, azaz többségük, ha szórványban is, de népes közösségekben él. Kárpátalja cigányságának 28%-a magyar többségű települések lakója. Összességében a 122 jelentősebb roma népességgel rendelkező település közül 41 magyar többségű.

Az elmondottak is aláhúzzák, hogy a cigányság zöme Kárpátalja síkvidéki térségében, azon belül is főleg a nyugati, és inkább a magyarul lakta részekben települt (2. melléklet). Mivel a roma népesség – hasonlóan más szórványban élő etnikumokhoz – nyelvileg azon közösség irányába asszimilálódik, melynek környezetében él, a fentiek alapján nem csodálkozhatunk azon, hogy bár Ukrajna államnyelve és ebből fakadóan (legalábbis az ország nyugati részén) presztízsnyelve az ukrán, a kárpátaljai cigányok jelentős része a magyart tekinti anyanyelvének. Az általunk becsült közel 47 ezres kárpátaljai cigányság körében több mint 20 ezerre tehető a magyar anyanyelvűek száma (44%). A cigányok által is lakott 122 település közül 53 olyan van, ahol a romák többsége magyar anyanyelvű (2. melléklet).

A romák és a kárpátaljai magyarok

Mint említettük, a 2001-es census adatai alapján a kárpátaljai cigányok csaknem kétharmada (62,4%-a) a magyart tekintette anyanyelvének (2. ábra). A kárpátaljai magyar anyanyelvűeknek viszont 5,5%-a (8736 fő) cigány nemzetiségűnek vallotta magát (2. táblázat). Azaz: 1000 kárpátaljai magyar anyanyelvű közül 55 roma volt (3. ábra).

2. ábra. A magukat cigány nemzetiségűként meghatározó kárpátaljaiak anyanyelvi összetétele a 2001. évi népszámlálás adatai alapján (adatforrás: Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003c)

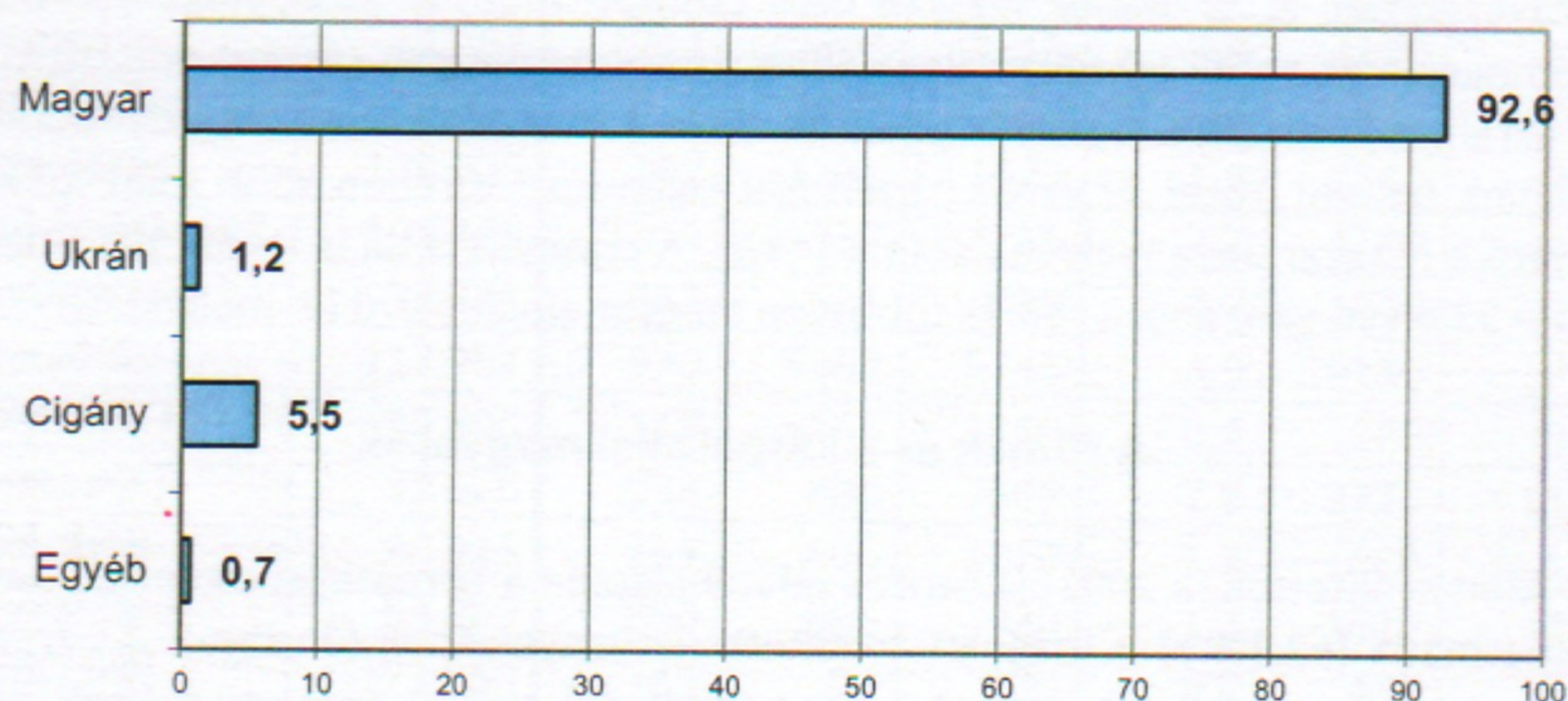

2. táblázat. A magyar anyanyelvű kárpátaljaiak nemzetiségi megoszlása a 2001. évi népszámlálás adatai alapján (Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003c)

Nemzetiség	Fő
Magyar	147 056
Cigány	8736
Ukrán	1851
Szlovák	645
Német	150
Orosz	65
Román	22
Egyéb	204
Összesen magyar anyanyelvű	158 729

3. ábra. A magyar anyanyelvű kárpátaljaiak nemzetiségi megoszlása a 2001. évi népszámlálás adatai alapján (adatforrás: Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003c)

Az 1989. és 2001. évi népszámlálás is több magyar anyanyelvűt talált Kárpátalján, mint magyar nemzetiségűt (3. táblázat).

3. táblázat. A magyar nemzetiségűek, illetve anyanyelvűek abszolút száma és az össznépességen belüli aránya Kárpátalján az 1989. és 2001. évi népszámlálások adatai alapján (forrás: Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003c)

	Magyar nemzetiségű		Magyar anyanyelvű		Különbség	
	Fő	Aránya, %	Fő	Aránya, %	Fő	%-ban
1989	155 711	12,50	166 700	13,38	10 989	0,88
2001	151 516	12,07	158 729	12,65	7213	0,58
Különbség	4195	0,43	7971	0,73	3776	0,30

A magyar anyanyelvűek magasabb számát a kárpátaljai magyar szakirodalomban többen annak tulajdonították, hogy a régió magyarságát 1944-ben nemzetiségi alapon ért repressziók következtében a magyarok egy része a népszámlálások alkalmával nem vallotta magát magyar nemzetiségűnek, hanem inkább ukránként vagy szlovákként definiálták magukat (lásd pl. Dupka, 1994; S. Benedek, 1994).

1989-ben a nem magyar nemzetiségű, de a magyart anyanyelvként beszélő kárpátaljaiak fele (52%-a) roma, csaknem harmada (30%-a) ukrán, valamivel több, mint tizede (12%-a) pedig szlovák volt. A 2001-es census adataiból láthatjuk, hogy a romák és németek kivételével mindegyik nemzetiség körében csökkent a magyar anyanyelvűek aránya. A romák között 763 fővel, a németek körében pedig 114 fővel lett több a magyart anyanyelvűnek tartók száma 1989-hez képest (4. táblázat).

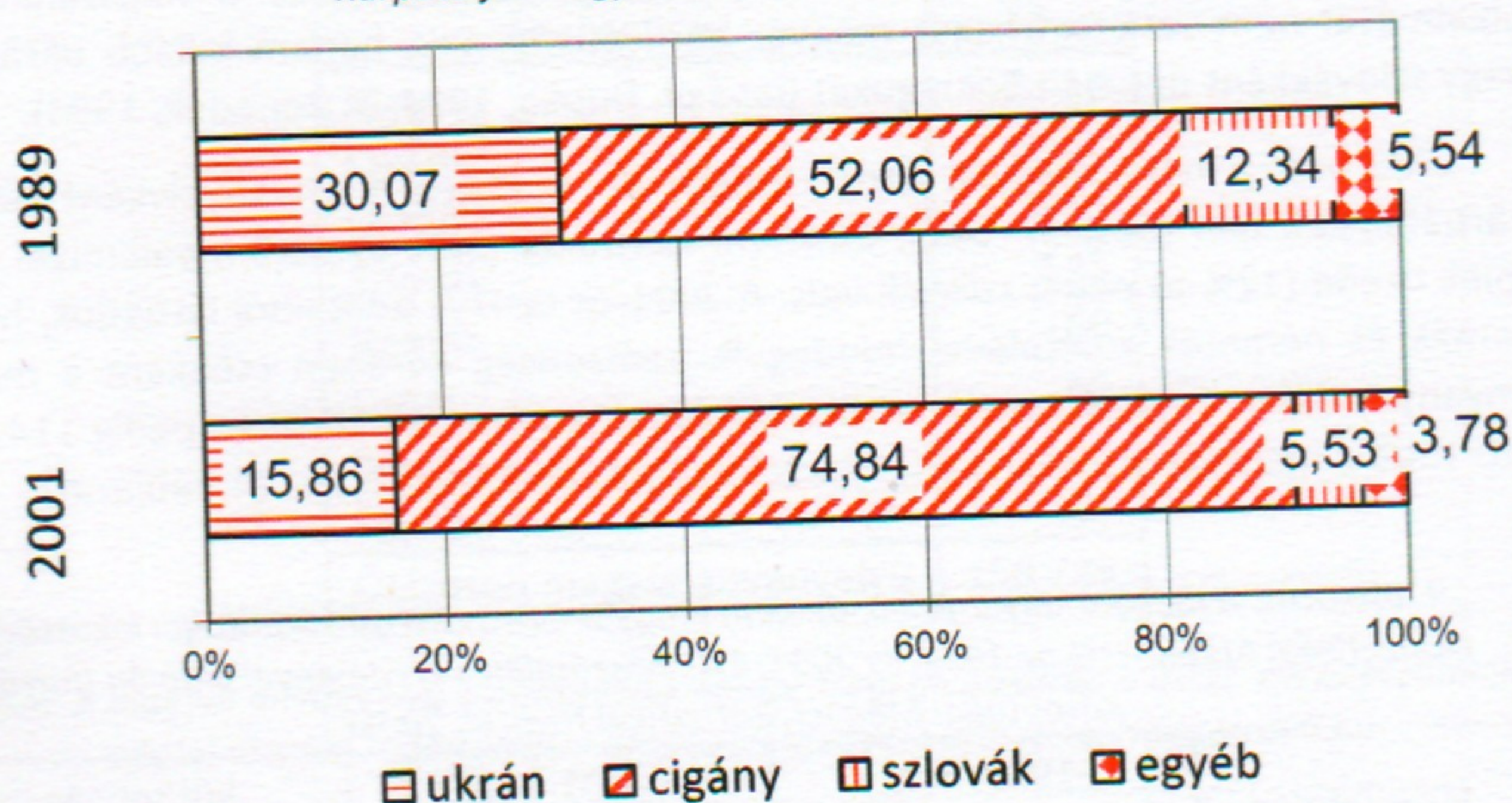
4. táblázat. A magyar anyanyelvű, de nem magyar nemzetiségű kárpátaljai lakosság nemzetiségi összetétele az 1989. és 2001. évi népszámlálás eredményei alapján (forrás: Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003c)

Nemzetiség	1989-ben		2001-ben		különbség	
	fő	%	fő	%	fő	%
Cigányok	7973	52,06	8736	74,84	763	22,78
Ukránok	4605	30,07	1851	15,86	-2754	-14,21
Szlovákok	1890	12,34	645	5,53	-1245	-6,81
Németek	36	0,24	150	1,29	114	1,05
Oroszok	172	1,12	65	0,56	-107	-0,57
Románok	73	0,48	22	0,19	-51	-0,29
Egyebek	567	3,70	204	1,75	-363	-1,95
Összesen	15 316	100,00	11 673	100,00	-3643	0,00

1989 és 2001 között összesen 7971 fővel lett kevesebb a magyar anyanyelvűek száma. A csökkenés fele annak következménye, hogy a nem magyar nemzetiségűek körében 3643 fővel lett kevesebb a számuk (4. táblázat). A csökkenés ennél is nagyobb lehetett volna, ha a romák és németek körében nem növekszik a magyart anyanyelvként beszélők száma. Összességében 2001-ben Kárpátalján a magyar anyanyelvű nem magyarok abszolút többsége (csaknem háromnegyede, 74,8%-a) cigány volt (4. ábra). A magukat roma nemzetiségűek vallók aránya a kárpátaljai magyar anyanyelvűek között az 1989-es 4,8%-ról 5,5%-ra emelkedett 2001-re.

4. ábra. A magukat magyar anyanyelvűnek valló nem magyar nemzetiségű kárpátaljaiak nemzetiségi megoszlása az 1989. és 2001. census adatai alapján (%-ban, adatforrás: Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003c)

Nem állja meg a helyét tehát az a vélemény, hogy a magyar anyanyelvűeknek a magyar nemzetiségűeknél magasabb száma a magukat ilyen vagy olyan okból más nemzetiségűnek valló, ám egyébként magyar etnikumúak számából következik. A magyar anyanyelvű cigányság nélkül kevesebb magyar anyanyelvű volna Kárpátalján, mint magyar nemzetiségű.

A magyar anyanyelvű cigányok nem csupán statisztikailag növelik a magyar anyanyelvűek számát: a roma gyerekekre a magyar tananyelvű iskoláknak is szüksége van. Egyes magyarok lakta községekben a cigány gyerekeknek köszönhetően, vagy csak kizárólag velük nyitottak meg magyar nyelvű osztályokat. Orosz Ildikó elemzése szerint „számos faluban, többek között például Koncházán, Badalóban, Szürtében, Bótrágyon a magyar tagozatra alig vagy egyáltalán nem jár magyar gyermek, csak a roma szülők iskolaválasztásának köszönhetően maradt fenn a magyar oktatás” (Orosz, 2009). A kisebb iskoláknál már régebben is előfordult, hogy csak a cigány gyerekekkel együtt volt elegendő tanuló ahhoz, hogy elindulhasson az első osztály.

A roma gyerekek száma és aránya az összes kárpátaljai iskolában számottevően növekszik. A Kárpátaljai Megyei Adminisztráció Oktatási és Tudományos Főosztályának statisztikai adatai szerint például a 2008/2009-es tanévben Kárpátalja iskoláiban összesen 159 965 gyerek tanult. Közöttük 6497 gyerek volt roma. A 2015/2016-os tanévben a tanulói összlétszám 3 ezer fővel csökkent: 156 963 főre. A cigány tanulók száma azonban 3 ezerrel nőtt, és 9626 főre emelkedett (5. táblázat).

5. táblázat. A tanulói összlétszám, illetve ezen belül a cigány nemzetiségű tanulók számának és arányának változása Kárpátalja iskoláiban a 2008/2009-es és 2015/2016-os tanévben (forrás: Kárpátaljai Megyei Adminisztráció Oktatási és Tudományos Főosztálya, 2008–2016)

	tanulók száma	ebből roma	arányuk, %-ban
2008/2009-es tanév	159 965	6497	4,06
2015/2016-os tanév	156 963	9626	6,13
különbség	-3002	3129	2,07
a változás mértéke, %-ban	-1,88	48,16	50,61

A tanulói létszám csökkenése, illetve a cigány gyerekek számának emelkedése a magyar tannyelvű iskolákban még szembetűnőbb. Miközben 2008/2009-ben összesen 16 768-an tanultak magyar nyelven Kárpátalján, 2015/2016-ra ez a szám 15 535-re csökkent. Ugyanakkor a magyarul tanuló cigány gyerekek száma 2872-ről 4383-ra emelkedett (6. táblázat). Hasonló tendenciák figyelhetők meg a (részben) magyar nevelési nyelvű óvodákban is (Balogh, Molnár, 2011).

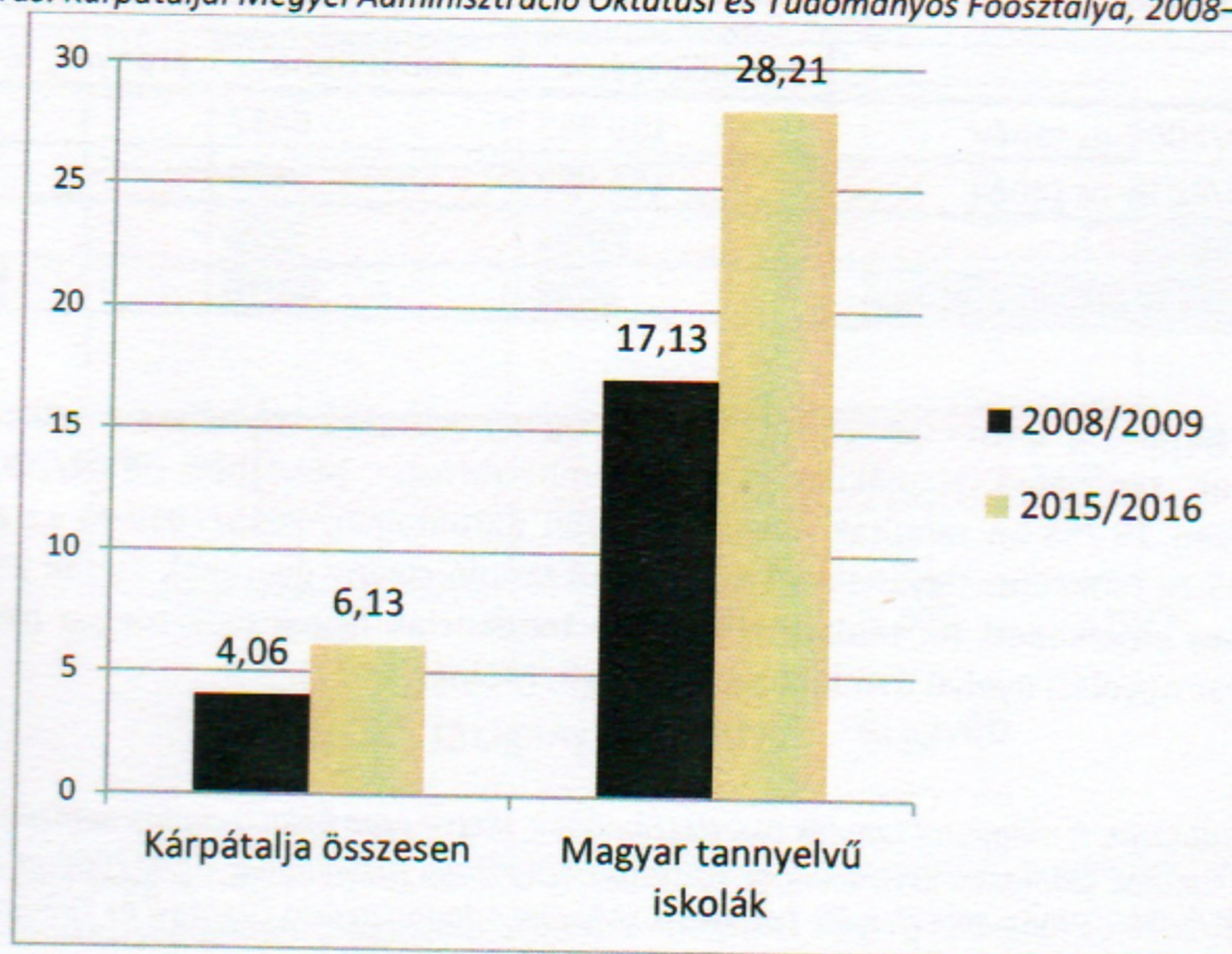
6. táblázat. A magyarul tanulók összlétszámának, illetve ezen belül a cigány nemzetiségű tanulók számának és arányának változása Kárpátalja iskoláiban a 2008/2009-es és 2015/2016-os tanévben (forrás: Kárpátaljai Megyei Adminisztráció Oktatási és Tudományos Főosztálya, 2008–2016)

	magyarul tanuló szám	ebből roma	arányuk, %-ban
2008/2009-es tanév	16 768	2872	17,13
2015/2016-os tanév	15 535	4383	28,21
különbség	-1233	1511	11,09
a változás mértéke, %-ban	-7,35	52,61	64,68

Amint az 5. ábrán látható, Kárpátalja iskoláiban a 2008/2009-es tanévhez mérten 2015/2016-ra 4,06%-ról 6,13%-ra nőtt a cigány etnikumhoz tartozó tanulók aránya. A magyar nyelven oktató intézményekben ugyanez a mutató jóval erőteljesebben növekedett: 17,13%-ról 28,21%-ra (5. ábra).

5. ábra. A roma nemzetiségűek százalékos aránya a Kárpátalja iskoláiban tanulók, valamint a magyar tannyelvű iskolák/osztályok tanulói között (2008/2009-es és 2015/2016-os tanév; forrás: Kárpátaljai Megyei Adminisztráció Oktatási és Tudományos Főosztálya, 2008–2016)

A tanulói létszám csökkenésével, illetve a cigány tanulóknak a beiskolázott gyerekek közötti arányának emelkedésével együtt szemlélve figyelemre méltó az alábbi adat. A 2008/2009-es tanévben a Kárpátalján beiskolázott cigány tanulók 44,2%-a tanult magyarul; a 2015/2016-os tanévben ez az arány alig emelkedve 45,5%-ot tett ki.

A cigány gyerekek arányának jelentős növekedése a magyar tannyelvű iskolákban tehát nem annak a következménye, hogy a roma szülők körében erőteljesen nőtt a magyarul oktató intézmények népszerűsége a más tannyelvűekkel szemben. Ha figyelembe vesszük, hogy a népszámlálási adatok alapján a kárpátaljai romák 62,4%-a vallotta magát magyar anyanyelvűnek, akkor ez az arány a roma gyerekek beiskolázási arányszámának javulása esetén akár emelkedhet is. Ha viszont saját becsléseinkből indulunk ki (melyek szerint a 2016-ban Kárpátaljára becsült 47 ezer cigány között 44% lehet a magyar anyanyelvűek aránya), akkor a magyarul tanuló romák aránya megfelel számításainknak.

Amint láthattuk, a nagy arányban magyar anyanyelvű kárpátaljai cigányok a magyar nyelven oktató iskolák tanulólétszámának egyik legfőbb utánpótlását jelentik. Azonban a roma gyerekek egyre magasabb száma a magyar nyelven oktató iskolákban sok szülő számára vonzóbbá teszi azokat az intézményeket, melyekben nincsenek cigány gyerekek, ezért a szülők egy része nem a magyar, hanem más iskolába íratja gyermekét (Balogh, Molnár, 2008; Balogh, 2009; Ferenc, Séra, 2012).

Felhasznált irodalom

- Balogh L. 2009: „*Előrelátó vagy, de mégis...*” Az óvodák tantervének megválasztása kisebbségi közegben. Nemzetállamok, globalizáció és kétnyelvűség (szerk.: Horváth I. és Tódor E. M.). Nemzeti Kisebbségkutató Intézet–Kriterion, Kolozsvár, 2009. pp. 277–291.
- Balogh L., Molnár E. 2008: *Az államnyelv elsajátításának ára a nemzeti identitás feladása?* Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Випуск XVII–XVIII, 2008. pp.10–19.
- Braun L., Csernicskó I., Molnár J. 2010: *Magyar anyanyelvű cigányok/romák Kárpátalján.* PoliPrint, Ungvár, 2010. p. 118.
- Dupka Gy. 1994: *A magyarság számának, összetételének és települési területeinek változása Kárpátalján (1910-től napjainkig).* Magyarország nemzetiségeinek és a szomszédos államok magyarságának statisztikája (1910–1990) (szerk.: Kovacsics J.). Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1994. 164–174.
- Ferenc V., Séra M. 2012: *Iskolaválasztás Kárpátalján.* Kisebbségkutatás 2012/3. 473–513.
- Horvat, M. (Горват, М.) 2016: *На Закарпатті 5 тисяч ромів не мають паспортів.* zakarpattia.net.ua/News/95095-Myroslav-Horvat-Na-Zakarpatti-5-tysiach-romiv-ne-maiut-pasportiv
- Jemec, G. Sz., Gyacsenco, B. I. (Ємець, Г. С., Дяченко, Б. І.) 1993: *Циганське населення Закарпаття.* Вид. “Карпати”, Ужгород, 1993. p. 64.
- Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatás Sajtóközpontja (Прес-центр ОДА) 2016: *Оксана Філіпішина від імені омбудсмена України стала на захист циган Закарпаття.* karpatnews.in.ua/news/63253-oksana-filipishyna-vid-imeni-ombudsmena-ukrainy-stala-na-zakhyst-tsyhan-zakarpattia-foto.htm
- Kárpátaljai Megyei Adminisztráció Oktatási és Tudományos Főosztálya 2008–2016: Adattár.
- Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal 2003a: Adattár.
- Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal (Закарпатське обласне управління статистики) 2003b: *Населення Закарпатської області (За підсумками першого Всеукраїнського перепису населення 2001 року). Статистичний збірник.* Ужгород, 2003. p. 164.
- Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal (Закарпатське обласне управління статистики) 2003c: *Національний склад населення та його мовні ознаки (статистичний бюлетень).* Ужгород, 2003. p. 84.
- Laver, O., Zilhalov, V. (Лавер, О., Зилгалов, В.) 1991. *Хто живе на Закарпатті?* Карпатський край № 38, 1991. 3–16.

Orosz I. 2009: *Oktatás, képzés. Kárpátalja. A Kárpát-medence régiói 11.* (szerk.: Baranyi B.). MTA Regionális Kutatások Központja–Dialog Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 2009. 421–453.

Pálmáné O. A. 2007: *A beás nyelv Magyarországon. Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében* (szerk.: Bartha Cs.). Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007. 52–70.

S. Benedek A. 1994: *A magyarok Kárpátalján. Magyarország nemzetiségeinek és a szomszédos államok magyarságának statisztikája (1910–1990)* (szerk.: Kovacsics J.). Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1994. 175–178.

Szalai A. 2007: *Egységesség? Változatosság? A cigány kisebbség és a nyelvi sokféleség. Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében* (szerk.: Bartha Cs.). Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007. 20–51.

Third periodical report presented to the Secretary General of the Council of Europe in accordance with Article 15 of the Charter 2015.

www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/PeriodicalReports/UkrainePR3_en.pdf

Ukrajna Statisztikai Állami Bizottsága (Державний комітет статистики України) 2004: *Розподіл населення найбільш численних національностей України за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року.* CD-ROM. Київ, 2004.

Ukrajna törvénye „Az állami nyelvpolitika alapjairól” (Закон України «Про засади державної мовної політики») 2012–2015. zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5029-17

database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Database/Census/databasetree_uk.asp 2016.

www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/dem/2016/nasel_0101_2016.pdf 2016.

1. melléklet. A kárpátaljai települések cigány népessége. A városi típusú települések nevei félkövér, a városokéi félkövér aláhúzott betűtípussal vannak szedve. Az állandó lakosság a 2001-es népszámlálás (Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2003b), a cigányok száma és aránya saját becsléseink alapján, ugyancsak a népszámlálás idejére, valamint 2016-ra vonatkozóan. *-gal jelöltük azokat a településeket, amelyeken a romák számát más források, és nem a jelen kutatás módszertana alapján becsültük

Sor-szám	Település	A település ukrán neve	Közigazg. egység	Állandó lakosság	Ebből cigány, fő (2001)	Ebből cigány, % (2001)	Ebből cigány, fő (2016)
1.	Beregszász *	Берегове	Beregszász v.	26 050	1695	6,5	2100
2.	Csap *	Чоп	Csap város	8870	600	6,8	820
3.	Huszt	Хуст	Huszt város	28 559	620	2,2	910
4.	Munkács	Мукачеве	Munkács v.	81 637	3150	3,9	4300
5.	Ungvár	Ужгород	Ungvár város	115 568	2150	1,9	3250
6.	Badaló	Бадалово	Beregszászi j.	1714	320	18,7	400
7.	Balazsér	Балажер	Beregszászi j.	816	80	9,8	100
8.	Bátyu *	Батьово	Beregszászi j.	3023	72	2,4	100
9.	Beregdéda*	Дийда	Beregszászi j.	2013	111	5,5	170
10.	Beregújfalu*	Берегуйфалу	Beregszászi j.	1926	250	13,0	360
11.	Bótrágy	Батрадъ	Beregszászi j.	1846	180	9,8	310
12.	Csetfalva*	Четфалва	Beregszászi j.	755	13	1,7	15
13.	Felsőremete	Верхні Ремети	Beregszászi j.	489	120	24,5	170
14.	Gát*	Гать	Beregszászi j.	3122	356	11,4	440
15.	Hetyen*	Гетен	Beregszászi j.	761	36	4,7	44
16.	Kisbégány*	Мала Бийгань	Beregszászi j.	1300	260	20,0	320
17.	Makkosjánosi*	Яноші	Beregszászi j.	2030	246	12,1	300
18.	Mezőkaszony*	Косонь	Beregszászi j.	2338	254	10,9	330
19.	Nagybereg	Великі Береги	Beregszászi j.	2540	200	7,9	340
20.	Vári*	Вари	Beregszászi j.	3147	561	17,8	720
21.	Zápszony*	Запсонь	Beregszászi j.	1799	56	3,1	80
22.	Husztköz	Нанково	Huszt j.	2567	50	1,9	70
23.	Visk	Вишково	Huszt j.	8142	500	6,1	660
24.	Árdánháza	Арданово	Ilosvai j.	1615	110	6,8	160
25.	Beregkisfalud	Сільце	Ilosvai j.	3112	50	1,6	90
26.	Beregkövesd	Кам'янське	Ilosvai j.	1482	200	13,5	220
27.	Bilke	Білки	Ilosvai j.	8064	230	2,9	410
28.	Boród	Брід	Ilosvai j.	2384	180	7,6	200
29.	Dolha	Довге	Ilosvai j.	6790	150	2,2	210
30.	Hátmeg	Загаття	Ilosvai j.	2582	60	2,3	90
31.	Ilonca	Ільниця	Ilosvai j.	8902	70	0,8	100
32.	Ilosva	Іршава	Ilosvai j.	9512	10	0,1	20
33.	Ivaskófalva	Івашковиця	Ilosvai j.	348	40	11,5	40

Sor- szám	Település	A település ukrán neve	Közigazg. egység	Állandó lakos- ság	Ebből cigány, fő (2001)	Ebből cigány, % (2001)	Ebből cigány, fő (2016)
34.	Kissarkad	Горбок	Ilosvai j.	778	10	1,3	20
35.	Kovácsrét	Кушниця	Ilosvai j.	4682	70	1,5	100
36.	Misztice	Імстичово	Ilosvai j.	2729	50	1,8	70
37.	Nagyrákóc	Вел. Раковець	Ilosvai j.	4545	20	0,4	30
38.	Ölyvös	Вільхівка	Ilosvai j.	1857	60	3,2	50
39.	Szajkófalva	Осїй	Ilosvai j.	3555	40	1,1	80
40.	Szombati	Собатин	Ilosvai j.	799	570	71,3	770
41.	Alsóschönborn*	Шенборн	Munkácsi j.	377	10	2,7	20
42.	Barkaszó*	Баркасово	Munkácsi j.	2236	480	21,5	860
43.	Csongor*	Чомонин	Munkácsi j.	2265	162	7,2	310
44.	Dombok*	Домбоки	Munkácsi j.	493	238	48,3	380
45.	Dunkófalva	Обава	Munkácsi j.	990	170	17,2	240
46.	Felsőviznice	Верхня Визниця	Munkácsi j.	1453	140	9,6	190
47.	Izsnyéte	Жнятино	Munkácsi j.	2243	80	3,6	130
48.	Mezőterebes	Страбичово	Munkácsi j.	3386	130	3,8	190
49.	Nagylucska	Великі Лучки	Munkácsi j.	9028	510	5,6	690
50.	Pósaháza	Павшино	Munkácsi j.	838	200	23,9	340
51.	Szentmiklós	Чинадійово	Munkácsi j.	6823	310	4,5	340
52.	Szernye*	Серне	Munkácsi j.	1979	281	14,2	440
53.	Várkulcsa	Ключарки	Munkácsi j.	2632	40	1,5	60
54.	Felsőpásztély	Рост. Пастіль	N-bereznai j.	293	40	13,7	60
55.	Nagyberezna	Вел. Березний	N-bereznai j.	6655	590	8,9	960
56.	Batár	Ботар	N-szőlősi j.	924	10	1,1	10
57.	Fakóbükk	Букове	N-szőlősi j.	2154	130	6,0	150
58.	Feketeardó	Чорнотисів	N-szőlősi j.	2232	150	6,7	210
59.	Feketepatak*	Чорний Потік	N-szőlősi j.	1074	72	6,7	80
60.	Felsősárad	Широке	N-szőlősi j.	2411	100	4,1	50
61.	Felsőveresmart	Велика Копаня	N-szőlősi j.	3457	150	4,3	200
62.	Fertőszalmás	Фертешолмаш	N-szőlősi j.	1070	140	13,1	210
63.	Forgolány*	Форголань	N-szőlősi j.	890	53	6,0	70
64.	Ilonokújfalú	Онок	N-szőlősi j.	3094	100	3,2	160
65.	Királyháza*	Королево	N-szőlősi j.	8064	1600	19,8	3030
66.	Kistarna	Хижа	N-szőlősi j.	1714	110	6,4	180
67.	Magyarkomját	Великі Ком'яти	N-szőlősi j.	6772	480	7,1	530
68.	Nagypalád*	Велика Паладь	N-szőlősi j.	1824	60	3,3	80
69.	<u>Nagyszőlős</u>	<u>Виноградів</u>	N-szőlősi j.	25 383	380	1,5	410
70.	Salánk	Шаланки	N-szőlősi j.	3110	100	3,2	170
71.	Szőlősvégardó	Підвиноградів	N-szőlősi j.	4388	1040	23,7	2050

Sor- szám	Település	A település ukrán neve	Közigazg. egység	Állandó lakos- ság	Ebből cigány, fő (2001)	Ebből cigány, % (2001)	Ebből cigány, fő (2016)
72.	Tiszaököény	Тисобикень	N-szőlősi j.	2216	100	4,5	350
73.	Tiszapéterfalva*	Пийтерфолво	N-szőlősi j.	2016	211	10,5	300
74.	Tiszaújlak*	Вилок	N-szőlősi j.	3422	720	21,0	860
75.	Verbőc	Вербовець	N-szőlősi j.	1206	40	3,3	50
76.	Ökörmező	Міжгір'я	Ökörmezői j.	6655	200	3,0	360
77.	Drugetháza	Зарічово	Perecsenyi j.	2283	230	10,1	310
78.	Mokra	Мокра	Perecsenyi j.	353	10	2,8	10
79.	Nagyturjaszög	Туриця	Perecsenyi j.	1098	20	1,8	20
80.	Ószemere	Сімер	Perecsenyi j.	1856	20	1,1	20
81.	Perecseny	Перечин	Perecsenyi j.	7020	220	3,1	270
82.	Poroskő	Порошково	Perecsenyi j.	3821	1420	37,2	2260
83.	Rákó	Ракове	Perecsenyi j.	784	60	7,7	70
84.	Szvaljavka*	Свалявка	Perecsenyi j.	162	50	30,9	100
85.	Turjaremete	Тур'ї Ремети	Perecsenyi j.	3340	100	3,0	130
86.	Turjasebes	Тур'я Бистра	Perecsenyi j.	1453	120	8,3	190
87.	Turjavágás	Тур'я Пасіка	Perecsenyi j.	1695	250	14,7	390
88.	Kaszómező	Кос. Поляна	Rahói j.	4222	20	0,5	30
89.	Kőrösmező	Ясіня	Rahói j.	8043	100	1,2	140
90.	Nagybocskó	Великий Бичків	Rahói j.	9423	90	1,0	140
91.	Nyilas	Розтоки	Rahói j.	2803	530	18,9	680
92.	Rahó	Рахів	Rahói j.	14 969	330	2,2	490
93.	Beregforrás	Родниківка	Szolyvai j.	862	90	10,4	130
94.	Hársfalva	Неліпино	Szolyvai j.	3554	20	0,6	40
95.	Kopár	Росош	Szolyvai j.	2250	10	0,4	10
96.	Szolyva*	Свалява	Szolyvai j.	16 983	800	4,7	1430
97.	Bedőháza	Бедевля	Técsői j.	3971	50	1,3	80
98.	Bustyaháza	Буштино	Técsői j.	8506	100	1,2	130
99.	Dombó	Дубове	Técsői j.	9261	50	0,5	70
100.	Técső	Тячів	Técsői j.	9519	20	0,2	40
101.	Úrmező	Руське Поле	Técsői j.	4364	50	1,1	100
102.	Vajnág	Вонігово	Técsői j.	2654	10	0,4	10
103.	Botfalva	Ботфалва	Ungvári j.	579	20	3,5	30
104.	Dimicső*	Демечі	Ungvári j.	399	61	15,3	90
105.	Eszeny*	Есень	Ungvári j.	1677	349	20,8	370
106.	Gálocs	Галоч	Ungvári j.	498	140	28,1	170
107.	Homok	Холмок	Ungvári j.	1179	170	14,4	220
108.	Horlyó	Худльово	Ungvári j.	1451	50	3,4	130
109.	Kisdobrony*	Мала Добронь	Ungvári j.	1872	120	6,4	140

Sor-szám	Település	A település ukrán neve	Közigazg. egység	Állandó lakosság	Ebből cigány, fő (2001)	Ebből cigány, % (2001)	Ebből cigány, fő (2016)
110.	Koncháza	Концово	Ungvári j.	1278	400	31,3	520
111.	Minaj*	Минай	Ungvári j.	3088	60	1,9	70
112.	Nagydobrony*	Велика Добронь	Ungvári j.	5607	444	7,9	710
113.	Nagygejőc*	Великі Геївці	Ungvári j.	1062	170	16,0	240
114.	Oroszkomoró	Руські Комарівці	Ungvári j.	1576	250	18,4	340
115.	Palágykomoróc	П.-Комарівці	Ungvári j.	834	120	16,8	140
116.	Rát	Ратовці	Ungvári j.	1325	220	25,7	270
117.	Szalóka	Соловка	Ungvári j.	825	90	10,9	150
118.	Szerednye	Середнє	Ungvári j.	3505	700	20,0	1240
119.	Szürte	Сюрте	Ungvári j.	1898	360	19,0	420
120.	Tiszaágtelek*	Тисаагтелек	Ungvári j.	684	140	20,5	210
121.	Ungtarnóc	Тарнівці	Ungvári j.	853	60	7,0	80
122.	Volóc	Воловець	Volóci j.	5178	150	2,9	200

2. melléklet. A cigány népesség anyanyelvi összetétele Kárpátalja településein. A jelek mérete arányos a helység becsült cigány népességével.

A települések számozása megfelel az 1. melléklet táblázatának

